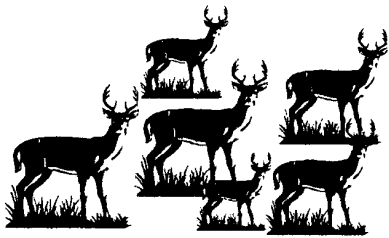
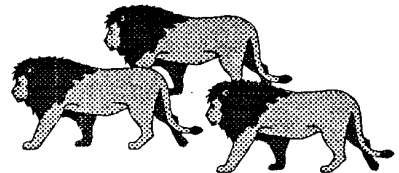

ครูยุคปฏิรูปการศึกษา

ชัยพจน์ รังงาม*

- ในทวีปแอฟริกา
- เมื่อพระอาทิตย์ขึ้น สัตว์ต่างๆ ต้องวิ่งให้เร็วที่สุด ไม่ว่าจะเป็นกวางหรือสิงโต ถ้าเป็นกวางที่วิ่งช้ากว่าสิงโต ก็จะต้องตกเป็นเหยื่อของสิงโต ทำนองเดียวกัน ถ้าสิงโตวิ่งช้ากว่ากวาง ก็คงต้องอดตาย เพราะไม่มีอะไรจะกิน

พวกเรา ชาวการศึกษาทั้งหลายที่ยังหลับ ๆ ตื่น ๆ อยู่ ขอให้ตื่นและเตรียมตัวไว้ได้แล้ว เพราะว่ใกล้เข้ามาแล้วครับ จากปี 2542 ที่เริ่มประกาศใช้กฎหมายการศึกษาที่มีการปฏิรูปหลายอย่าง สำนักงานปฏิรูปการศึกษาก็กำลังทำงานอยู่ตลอดเวลา มีข่าวออกมาปรากฏเป็นระยะ ๆ ข่าวใหญ่ ๆ ที่ได้รับความสนใจมาโดยตลอด คือ ปฏิรูปโครงสร้างการบริหารจัดการ คนที่ไม่อยู่ในโรงเรียน จะมีคำถามต่อประเด็นนี้มาก เพราะจะได้เตรียมตัวเตรียมใจไว้ก่อน ส่วนการปฏิรูปครู ปฏิรูปการเรียนรู้ก็ได้รับความสนใจไม่แพ้กัน คนที่ถูกเรียกว่า อาจารย์ตอนนี้ ก็คอยเงี่ยหูฟัง ว่าจะเอาอย่างไรกัน เพราะการปฏิรูปก็ต้องมีผลกระทบแน่ ๆ อย่างน้อยก็ชื่อ เช่นในปี 2545 เป็นต้นไป

ราวเดือนกันยายน ก็จะมีคำว่า “ครู” แทนที่จะเรียกว่า “อาจารย์” เช่นทุกวันนี้ เพราะในกฎหมายการศึกษา หมวด 7 จะมีคำว่า ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เท่านั้น

* ชัยพจน์ รังงาม หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ราชบุรี

กลยุทธ์ปฏิรูป ควรรู้เรื่องอะไร

ระยะนี้มีเรื่องที่ควรรู้ นำรู้และต้องรู้ เกี่ยวกับการศึกษามากมาย ตั้งแต่เรื่องใหญ่ ๆ ได้แก่ เรื่องพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ การพัฒนาหลักสูตร การประกันหรือการประเมินคุณภาพการศึกษา การวิจัยในชั้นเรียน และการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Centered) เรียกชื่อใหม่ว่า การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จากการได้ฟัง ดร.รุ่ง แก้วแดง เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พูดเมื่อวันที่ 26 กันยายน 2543 นี้ ค่อนข้างชัดเจนว่า ในการเตรียมตัวของสถานศึกษาเพื่อรับการประเมินภายนอกนั้น เราต้องเริ่มตั้งแต่คุณภาพผู้เรียนที่จะต้องมีความสมบัติผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด คุณภาพครูที่มีเวลาจัดการเรียนการสอนผูกพันกับนักเรียนมากที่สุด และคุณภาพของผู้บริหารที่มีหน้าที่บริหารจัดการให้สอดคล้องกับนโยบายของการจัดการศึกษา

สรุปง่าย ๆ คือ การประกันคุณภาพ ดูที่ ผู้เรียน ผู้สอน และผู้บริหาร คนเป็นผู้บริหารจะต้องมีใบอนุญาต 2 อย่าง ควบคู่กัน คือ ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู และใบประกอบวิชาชีพผู้บริหาร คือ ต้องผ่านการเป็นครูมาก่อน และมีคุณสมบัติเบื้องต้นจบปริญญาตรี ทางบริหารการศึกษา เป็นอย่างน้อย คนเป็นครู พูดกันตามกฎหมาย จะต้อง มี ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู โดย

1. ครูบรรจุใหม่ จะต้องจบปริญญาตรีทางการศึกษา และทดลองงาน 2 ปี ระหว่างที่ทดลองงานก็จะได้รับใบอนุญาตปฏิบัติการสอน เมื่อพ้นทดลองงานก็จะได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

2. ครูประจำทุกคนที่จบปริญญาตรี จะได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู หรือถ้าไม่จบ ปริญญาตรี ก็เปิดโอกาสให้ไปเรียนเพิ่มในวิชาครู 24 หน่วยกิต

คุณลักษณะหรือมาตรฐานครู ถ้ายึดกฎหมายตามมาตราต่าง ๆ จะเห็นชัดเจนว่าจะเน้นที่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนเป็นคนดี เก่ง และเรียนอย่างมีความสุข ดังตัวอย่าง เช่น

มาตรา 22	ให้ความสำคัญผู้เรียนมากที่สุด
มาตรา 24	จัดการเรียนการสอนเป็นระบบมีประสิทธิภาพ
มาตรา 24 (5)	ใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน
มาตรา 26	ประเมินผู้เรียนด้วยวิธีหลากหลาย
มาตรา 53	ให้มีคุณธรรมจริยธรรม
มาตรา 65	ใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีเหมาะสม

ตัวอย่าง ที่วิเคราะห์ให้เห็นจากกฎหมาย 6 มาตรา เป็นเรื่องที่พวกเราส่วนใหญ่รู้กันมาแล้ว จากการศึกษา จากประสบการณ์จึงไม่ค่อยจะตระหนักตกใจแต่ที่อยากสร้างความตระหนัก และให้แนวทางสร้างครูมืออาชีพในอนาคต ก็คือ ทำอย่างไรที่จะได้ชื่อว่า "สอนให้ความสำคัญกับผู้เรียนมากที่สุด และใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน" ซึ่งทั้งสองเรื่องในทัศนะของผม คิดว่าแยกกันไม่ได้ควรอยู่คู่กัน เปรียบเหมือนเหรียญบาทที่มี 2 ด้าน คนมองเพียงด้านใดด้านหนึ่ง ก็รู้ว่าเป็นเงินตราของประเทศไทย

เราจะพัฒนาเด็กไทยไปให้ทันโลก ครูก็ต้องให้ความสำคัญกับกิจกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนและต้องรู้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนควบคู่ไปด้วย

การเปรียบเทียบระหว่างการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กับการวิจัยในชั้นเรียน

การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child Centered)	การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Action Research)
1. ต้องวิเคราะห์ผู้เรียนก่อนว่าทั้งชั้นเรียนมีผู้เรียนประเภทใดบ้าง เช่น <ul style="list-style-type: none"> - เป็นนักทฤษฎี - เป็นนักปฏิบัติ - นักเรียนชอบกิจกรรม - นักเรียนที่ชอบคิดวิเคราะห์ 	1. ต้องวิเคราะห์ ผู้เรียนด้วยวิธีที่เหมาะสมเช่น อาจารย์ใช้ข้อสอบวินิจฉัยที่จะจำแนกได้ว่านักเรียนทั้งชั้นมีคนได้คะแนนสูงสุดก็คนเป็นกลุ่มเก่งต่ำสุดก็คน เป็นกลุ่มอ่อน
2. รูปแบบการสอนของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จากที่มี 3 แบบ คือ <ul style="list-style-type: none"> รูปแบบที่ 1 Student-Centered Class รูปแบบที่ 2 Learner-based Teaching รูปแบบที่ 3 Learner Independence or self-directed Learning 	2. ศึกษาทางเลือกในการแก้ปัญหานักเรียนที่อยู่ในกลุ่มอ่อนว่าจะใช้กิจกรรมการสอน (นวัตกรรม) อย่างไรที่ทำให้เด็กกลุ่มนี้เรียนสนุกเป็นสุขกับการเรียน ไม่เป็นปัญหาให้กับนักเรียนในห้อง
3. การสอนในรูปแบบต่างๆ <ul style="list-style-type: none"> รูปแบบที่ 1 Student-Centered Class <ul style="list-style-type: none"> ☐ ครูจะเตรียมเนื้อหาวัสดุอุปกรณ์และสื่อทั้งหมด ☐ นักเรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีครูคอยดูแลกำกับ ให้คำปรึกษา ☐ กิจกรรมเป็นแบบกิจกรรมกลุ่มหรือจับคู่ รูปแบบที่ 2 Learner Based Teaching <ul style="list-style-type: none"> ☐ ครูกระตุ้นมอบหมายให้ผู้เรียนค้นคว้าข้อมูลเพื่อที่จะเรียนเอง หรือจัดทำสื่อการเรียนรู้เองโดยใช้ประสบการณ์ ความรู้ ความชำนาญของผู้เรียนเป็นฐาน รูปแบบที่ 3 Learner Independence <ul style="list-style-type: none"> ☐ ผู้เรียนเป็นอิสระจากชั้นเรียน สามารถศึกษาค้นคว้าจากสื่อที่จัดไว้ใน ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองแล้วเลือกทำงานหรือฝึกปฏิบัติตามความต้องการตามความสนใจและศักยภาพของตน 	3. เมื่อได้ศึกษาทางเลือกอย่างหลากหลายที่คิดว่าเหมาะสมที่จะใช้กับนักเรียนส่วนใหญ่แล้วก็ดำเนินการทดลองสอน หรือจัดกิจกรรมพร้อมๆกันและหมั่นบันทึกพฤติกรรมนักเรียนโดยการสังเกต ซักถาม หรือใช้แบบสอบถามในขั้นตอนนี้ถือว่าเป็นหัวใจของการวิจัยในชั้นเรียน เพราะเป็นขั้นตอนที่เริ่มจัดกิจกรรมตั้งแต่ (Planning) การดำเนินการสอน จัดกิจกรรม ที่หลากหลาย (Doing) การตรวจสอบ (Check) ในขณะที่ดำเนินการ ที่มีการสังเกต และตรวจสอบพฤติกรรม ของผู้เรียนโดยตลอดและนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุง (Action) ทั้งที่เป็นขั้นตอนการสอน วิธีการ และสื่อที่ใช้เพื่อการวางแผนในระยะต่อไป

<p>การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child Centered)</p>	<p>การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Action Research)</p>
<p>4. ตัวบ่งชี้ การสอนผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่ดูจากคุณลักษณะที่นักเรียนพึงมี มีประสบการณ์ตรง, ฝึกปฏิบัติจนค้นพบกระบวนการของตนเอง, ทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม, ฝึกคิดหลากหลาย สร้างจินตนาการและให้แสดงออกชัดเจน, ได้รับการเสริมแรงให้หาคำตอบด้วยตนเอง/กลุ่ม ฝึกค้นคว้ารวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง, ฝึกให้มีวินัย มีความรับผิดชอบ ฝึกประเมินตน ปรับปรุงตนและยอมรับผู้อื่น, สนใจใฝ่หาความรู้อย่างต่อเนื่อง</p>	<p>4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์คือตัวเลขจากการวัด นำเสนอเปรียบเทียบให้เห็นความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น เช่น \bar{X} คือค่าเฉลี่ย คะแนนสูงขึ้น SD. ความเบี่ยงเบนมาตรฐานหรือช่องว่างระหว่างกลุ่มเก่ง กลุ่มอ่อนน้อยลงความถี่ของนักเรียน ที่ทำผิดพลาดจากการประเมินครั้งแรก</p>
<p>5. ตัวบ่งชี้ การสอนที่ดูจากพฤติกรรมของครู ครู เตรียมเนื้อหาและวิธีการ, จัดสิ่งแวดล้อมของใจเสริมแรงผู้เรียน, เอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนแสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้, ใช้สื่อที่ฝึกให้คิด แก้ปัญหา และค้นพบความรู้, ใช้แหล่งเรียนรู้หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์จริง, ฝึกกริยามารยาท วินัย, สังเกตและประเมินพัฒนาการผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง</p>	<p>5. สรุปอภิปราย และข้อเสนอแนะเป็นรายงานของครูสะสมไว้เป็นแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ที่บ่งชี้ว่าการแก้ปัญหาต่างๆ ในชั้นเรียนนั้น ได้ประสบความสำเร็จ หรือยังมีจุดที่ต้องปรับปรุงต้องระมัดระวังตรงไหนบ้าง ก่อนทำการเผยแพร่ต่อไป</p>

ถ้าครูทำได้ทั้งหมดที่กล่าวแล้ว เชื่อว่า **ครูในยุครูป** เป็นคนที่มีภูมิรู้ ภูมิฐาน นำภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตามขณะนี้ มีหลายต่อหลายคนที่ยังเข้าใจกันผิด ๆ ว่าการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ คือ ปล่อยให้เด็กหาความรู้เอง ครูอยู่ห่าง ๆ เพราะมีคำพูดติดตลกว่า นักเรียนเป็นศูนย์กลางคือ นักเรียนอยู่ตรงกลาง ครูเดินไปเดินมารอบ ๆ กลุ่มนักเรียน ส่วนการวิจัยในชั้นเรียนก็หมายถึง วาดวิจัยแต่เฉพาะในห้องเรียนสี่เหลี่ยมที่ครูสอนเท่านั้น

ถ้าครูบางคนยังติดตลกอยู่อย่างที่กล่าวแล้ว จึงสงสัยว่า จะเป็นครูมืออาชีพ รับเงินเดือนแพง ๆ มีเกียรติและศักดิ์ศรีมากขึ้นกว่าเดิมได้อย่างไร **เร่ง รีบ เตรียมพร้อม จะรับดวงอาทิตย์ในปี 2545 เกิดครับ !!!**
